

22 ביוני 2009

לכבוד
חה"כ דוד אזולאי
יו"ר וועדת הפנים והגנת הסביבה
הכנסת
ירושלים

שלום רב,

**הנדון: מתן סמכויות מעצר וגירוש של פלסטינים לממונה ביקורת הגבולות במשרד הפנים
במסגרת סעיף 16 להצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית
לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009**

ביום ג', 23.6.2009, עתידה וועדת הפנים והגנת הסביבה לדון בסעיף 16 להצעת חוק ההתייעלות הכלכלית ("חוק ההסדרים"). במסגרת סעיף 16 מתבקשת הכנסת לקבוע, כי ממונה ביקורת הגבולות במשרד הפנים יוכל לנקוט בהליך למעצרים ולגירושם של פלסטינים לפי סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952.

מדובר בהצעה להרחיב את הסמכות הקבועה בסעיף בלתי חוקתי. הצעה זו מחייבת דיון וליבון מעמיקים במסלול חקיקה רגיל, ומעצם טבעה אינה מתאימה לדיון בחוק ההסדרים. אנו קוראים לוועדה למחוק את ההצעה.

להלן טעמינו.

הוראות סעיפים 13-13ט ו-13יא-13כא לחוק הכניסה לישראל קובעות תנאים למעצר ולגירוש של שוהים שלא כדין, לתנאי החזקתם במשמורת, לביקורת שיפוטית על החלטות בעניינים של מעצר ושל גירוש ולשחרור מוחזקים במשמורת בערובה. כך, בין היתר, ממונה ביקורת הגבולות, וכמוהו בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין, רשאים לשחרר אדם ממשמורת, בהתקיים העילות הקבועות בחוק (בהן: שהייה בלתי חוקית שיסודה בטעות או בתקלה שבתום לב; שכנוע כי האדם ייצא מישראל בעצמו; ושכנוע כי המשמורת עלולה לגרום לנזק לבריאותו של העצור, או שקיימים טעמים הומניטאריים לשחרור (סעיפים 13 ו-13ט לחוק הכניסה לישראל)). עוד קובע החוק, כי אדם שנעצר בגין שהייה שלא כדין, וניתן עליו צו משמורת על ידי ממונה ביקורת הגבולות במשרד הפנים, יובא בפני בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין "בהקדם האפשרי ולא יאוחר מתום 96 שעות מעת תחילת החזקתו" (סעיף 13ד(א) לחוק הכניסה לישראל). ממונה ביקורת הגבולות רשאי להאריך, אמנם, את התקופה עד להבאה בפני בית הדין, ואולם זאת רק "מטעמים מיוחדים שיירשמו, לתקופות נוספות שלא יעלו במצטבר על 72 שעות" (סעיף 13ד(א1) לחוק הכניסה לישראל).

סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל קובע הסדר חריג להסדרים האחרים לגבי שוהים שלא כדון, שכן הוא נותן בידי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה, שהוסמך על ידי המפקח הכללי של המשטרה, סמכות לגרש מישראל פלסטינים, השוהים בה ללא היתר, ולעוצרם למשך ארבעה ימים עד לגירושם. קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה רשאי להאריך את תקופת המעצר בשלושה ימים נוספים. החוק אינו קובע עילות לשחרור בערובה, אינו קובע חובה להביא אדם שנעצר על פי סעיף 13 בפני ערכאה שיפוטית, ואין צורך בטעמים מיוחדים כדי להאריך את המעצר מעל לארבעה ימים.

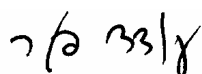
סעיף 13 קובע, אם כן, הסדר בלתי חוקתי, הפוגע בכבודם ובחירותם של עצורים פלסטינים במידה העולה על הנדרש, ודאי שעה שאין מניעה לנקוט בהליכים הרגילים הקבועים בחוק גם בעניינם של פלסטינים.

עתה, במסגרת סעיף 16 להצעת חוק ההסדרים, מבקשת הממשלה את אישור הכנסת להרחיב את הסמכויות הבלתי חוקתיות הקבועות בסעיף 13, ולתיתן גם לממונה ביקורת הגבולות במשרד הפנים. על פי ההצעה, ממונה ביקורת הגבולות יוכל לעצור, למשל, בני זוג וילדים של אזרחים ושל תושבים ישראלים, או פלסטינים תושבי מזרח ירושלים שרישיון ישיבתם הופקע, וזאת לתקופה של שבעה ימים ללא ביקורת שיפוטית, רק משום היותם פלסטינים. אין כל הצדקה לתת בידי ממונה ביקורת הגבולות סמכויות בלתי חוקתיות שכאלה – ודאי שעה שעומדות לרשותו הסמכויות הרגילות שבחוק הכניסה לישראל – וודאי שאין לאשר הענקת סמכויות דרקוניות אלה בדיון חפוז בהצעת חוק ההסדרים.

הכללתו של נושא זה במסגרת חוק ההסדרים אינה מאפשרת "בדיקה קפדנית ומעמיקה של הוראות החוק השונות וההשלכות שעלולות לנבוע מהן" (בג"ץ 8425/04 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנה על הסביבה נ' הוועדה הארצית לתכנון ובניה של תשתיות לאומיות (פסק דין מיום 8.7.2008, פסקה 8 לפסק הדין); בג"ץ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 14 (2004)). יתרה מזו, הוא אינו נושא אשר קיימת בינו לבין הצעת חוק התקציב "זיקה ישירה והכרחית", ומשום כך אינו צולח את המבחנים שקבעה היועצת המשפטית לכנסת לצורך הכללתו בחוק ההסדרים (הנחייה מס' 2/06 – חוק ההסדרים (2006), עמ' 12-15).

אנו קוראים לוועדה למחוק את הנושא מחוק ההסדרים, ולמצער להביא בפני המליאה הצעתה לפצל את הנושא מן החוק (ראה סעיפים 58 ו-59 להנחיית היועצת המשפטית לכנסת, עמ' 19).

בכבוד רב,

עודד פלר, עו"ד

העתקים:

חברי הוועדה

מר מלכיאל בלס, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

מר דניאל סלומון, היועץ המשפטי לרשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול

מר תומר רוזנר, היועץ המשפטי לוועדת הפנים והגנת הסביבה